

STADSHOLMEN

ÖSTERGÖTLAND 25

Ragvaldsgatan 19

SÖDERMALM

Stadsholmen

AB Stadsholmen är Stockholms stads bolag för förvaltning av äldre, kulturhistoriskt värdefulla fastigheter. Vi äger och förvaltar merparten av bebyggelsen inom kulturreserveratet östra Mariaberget, Skinnarviksberget, Åsöberget och Vita bergen samt området vid Katarina kyrka. Dessutom är Stadsholmen största fastighetsägare i Gamla stan, på Långholmen och i Djurgårdsstaden. Vi äger och förvaltar även gårdar i ytterstaden – stamfastigheter från vilka stadens moderna förorter vuxit fram. För närvarande omfattar beståndet 279 fastigheter med drygt 700 byggnader, som inrymmer 1633 lägenheter och 804 lokaler. Stadsholmen är ett dotterbolag till AB Svenska Bostäder.

Stadsholmen bildades 1936 av samfundet S:t Erik för att rusta upp några kvarter i Gamla stan. Stadsholmen är det äldre namnet på denna stadsdel. 1967 förvärvade Stockholms stad bolaget och överförde merparten av sitt äldsta bostadsbestånd till Stadsholmen. Under åren har även Stadsholmen övertagit byggnader från andra fastighetsägare som byggnadsstyrelsen, kriminalvården och Gatu- och fastighetskontoret i Stockholm.

Med tiden har ett synsätt vuxit fram där antikvariska principer baserade på varje hus historia och förutsättningar blivit vägledande för hur byggnader och yttre miljö ska förvaltas och rustas. Flertalet av våra fastigheter har högsta klassificering (blå) vilket innebär att de har så stora kulturhistoriska värden att de motsvarar kraven för byggnadsminnen. För oss är byggnadsvård ett vardagsarbete och allt vi gör präglas av respekt för husen och deras historia.

FAKTABLAD

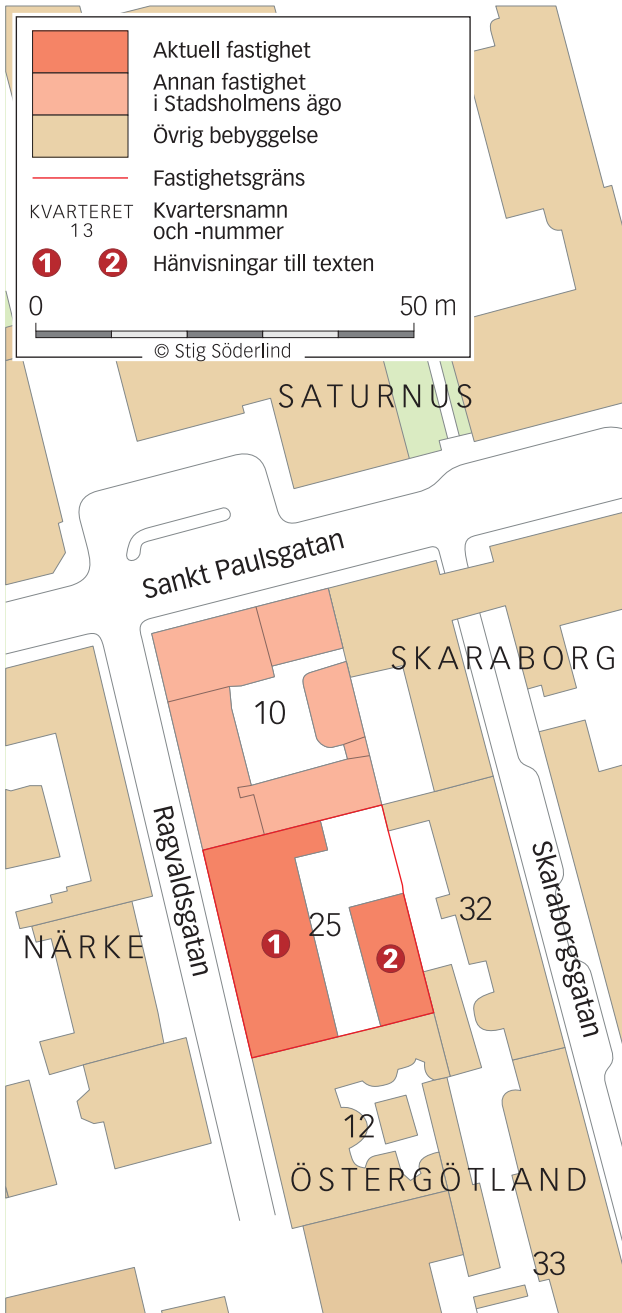
Byggnader och miljöer berättar ofta något om vår historia. Genom byggnaderna kan vi få veta hur staden och samhället förändrats. Husen ger oss också kunskap om hur människor har arbetat, bott och inrett sina hem och de speglar även olika gruppers livsvillkor.

Somliga hus är väldokumenterade och omskrivna medan andra är mer anonyma. Under några år har vi tillsammans med Stadsmuseet i Stockholm arbetat med att sammanställa en kortfattad information om alla våra fastigheter; information om när husen byggdes, hur de har förändrats och hur de har använts under åren.

För att kunna beskriva den enskilda fastighetens historia har vi dels besökt varje hus för att se vad som finns kvar från äldre tid och dels letat uppgifter i arkiv och litteratur. En del nya foton har tagits för att illustrera faktabladet.

För att hinna med alla fastigheter inom rimlig tid har arbetet byggts på lättåtkomliga uppgifter. Ingen fullständig arkivforskning har alltså gjorts och de historiska beskrivningarna är därför inte heltäckande. Ibland kan uppgifter i olika arkiv också vara motsägelsefulla och det har inte alltid funnits möjlighet att reda ut frågetecken. Faktabladet kan därför komma att fördjupas och förändras vid nya undersökningar i framtiden.

Faktabladet finns samlade på Stadsholmens webbplats www.stadsholmen.se

- 1 BOSTADSHUSET
- 2 GÅRDSHUSET

RAGVALDSGATAN OMKRING SEKELSKIFTET 1900. TILL HÖGER SYNS NR 19 MED URSPRUNGLIG FASADDEKOR OCH FÖNSTER. OKÄND FOTOGRAF. SSMF0037405.

Bostadshuset längs Ragvaldsgatan byggdes 1878 och ersatte då äldre stenhus och timmerhus från 1700- talet och tidigt 1800-tal. Det tidstypiska gathuset med nyrenässansfasader var karaktäristisk för sin tids omfattande hyreshusbyggande.

Under 1920-talet byggdes huset om och resultatet präglar dess nuvarande exteriör och interiör samt speglar bostadsskicket för en välbeställd medelklass. I interiörerna finns dock ursprungliga inredningsdetaljer, framför allt i form av snickerier och äldre kalkstenstrappa i gårdshuset.

Fastigheten Östergötland 25 är grönvärderad enligt Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering. Det innebär att den har ett särskilt kulturhistoriskt värde.

OMRÅDESBESKRIVNING

Dagens gatunät och kvartersbildning skapades då området reglerades på 1640-talet. Bebyggelsen bestod

även efter regleringen huvudsakligen av trähus. Efter en brand i Maria församling 1664 arbetade staden aktivt för att stenhus skulle uppföras, framförallt i gathörnen. Successivt har stora delar av trähusbebyggelsen ersatts av stenhus. Området har idag bevarade byggnader från 1600-, 1700-, 1800- och 1900-talet, med betoning på 1800-talet. Då Södra Latin uppfördes på 1880-talet revs en del av den äldsta bebyggelsen i kvarteret.

På 1930-talet drogs en stor trafikled fram öster om kvarteret Östergötland, vilket innebar att grannkvarteret revs. Trafikleden låg öppen i nästan 50 år. Den överdäckades på 1980-talet och bostadshus i mindre

GATHUSETS FASAD MOT RAGVALDSGATAN. FOTO: J. MALMBERG.

skala uppfördes. Området återfick sin småskaliga omgivning med stenlagda gator och trottoarer.

HISTORIK

Äldre bebyggelse på tomten

Innan de nuvarande byggnaderna uppfördes 1878 låg enligt brandförsäkringar äldre hus från 1700-talet och 1800-talets första halva på tomten. Under 1800-talet ägdes de av tre kakelugnsmakare, Johan Wallander, A. J. Sandgren och J. G. Dahlgren. Mot gatan fanns inkörsportar, ett stenhus i två våningar mot söder samt ett två vånings timmerhus mot norr. På gården stod flera gårdshus.

J. Anderssons tomt

År 1878 lät snickaren J. Andersson uppföra det nuvarande gat- och gårdshuset på sin tomt vid Ragvaldsgatan. I bygglovet ansökte han om att få uppföra ett tre våningar högt stenhus med inredd vind samt ett tvåvåningt gårdshus med magasin i bottenvåningen, snickarverkstad på den andra våningen samt rum på vinden. Bygglovsritningarna visar gathuset, hus nummer 1 på kartan, med centrerad portgång från

gatan till gården. I portgången var husets två entréer placerade, varav den södra gick till byggnadens trapphus. I bottenvåningen fanns en lokal med utgång mot gatan. Rummen var inredda med runda och rektangulära kakelugnar och köken hade spis.

Ett äldre fotografi från tidigt 1900-tal vittnar om att gathuset uppfördes med tidstypiska nyrenässansfasader med rusticerad sockelvåning. Fönstren hade en mitt- och tvärpost som avdelade till tre bågar.

Ombyggnad

År 1927 lät ägaren Otto Abrahamson bygga om fastigheten och riva flera av de mindre gårdshusen. Enligt bygglovsritningen, signerad av N. Rosander, byggdes det äldre trapphuset om till ett välvt trapplopp och förlängdes med entré mot gatan. Ytterligare ett trapphus byggdes i husets norra del med trapplopp i en utbyggnad mot gården. I bottenvåningen inreddes flera salubodar mot gatan med stora fönsteröppningar. I den andra och tredje våningen delades de större lägenheterna upp till mindre som inreddes med ekgolv, fot- och fönsterpaneler samt tapeter. Badrummen fick badkar, tvättställ och vattenklosett.

GÅRDSHUSETS FASAD MED TRE PORTAR SAMT ENTRÉ TILL TRAPPHUSET. FOTO: J. MALMBERG.

Köken utrustades med gasspis med marmorvägg, ekgolv, marmorklätt diskbord, porslinsvask, hyllor och skåp. Äldre eldstäder revs.

Gårdshusets bottenvåning byggdes om till garage med parportar. Den andra våningen innehöll en verkstadslokal och på vinden var ett rum med tambur inrett. Under en tid inrymde huset boxningsklubben Linnéa.

Upprustning och reovering

Den senaste reoveringen av fastigheten genomfördes 2009–2010. Lägenheternas kök kompletterades med nya skåp och dusch och WC fick nya ytskikt och porslin. Stammar och gasledningar byttes. Även gården iordningsställdes.

I gårdshuset inreddes fastighetens tvättstuga samt en del av vinden till bostäder.

BYGGNADSBESKRIVNING

Fastigheten består av ett gathus vid Ragvaldsgatan och ett gårdshus mot öster. Mellan byggnaderna finns en gård med begagnad storgatsten, kalkstensplattor och planteringar.

Gathuset

Exteriör

Huvudbyggnaden vid gatan är tre våningar hög med inredd vind. Sockeln är av kalksten och fasaderna slätputsade med horisontella profilerade lister som avdelar våningarna. Takfoten är kraftig och profilerad under ett brutet, plåttäckt sadeltak med fönsterkupor och skorstenar. Den andra våningens fönsteröppningar har rikare utsmyckning än övriga med kraftiga och putsade fönsteromfattningar. Fönstren är rektangulära med två spröjsade och inåtgående bågar, sannolikt från 1920-talet. I bottenvåningen mot gatan finns skyltfönster, några med intillsittande entrédörrar. De två trapphusentréerna utgörs av trädörrar med tre fyllningar varav de två övre är av glas samt ett ovanfönster.

Från gatan går en körport genom huset till gården. Porten är centralt placerad i en välvd öppning med enkel putsdekor ovan. Parporten är en ursprunglig fyllningsdörr av trä men täckt av skivor mot gatan. På en tvärpost finns en dekorativ slinga och överst är det äldre ovanfönstret bevarat. I körporten sitter de två äldre entréerna med smala fyrfyllningsdörrar och samtida foder.

LÄGENHETERNA BEVARAR ÄLDRE FÖNSTER- OCH FOTPANELER FRÅN 1800-TALET. VID RENOVERINGEN UNDER 1920-TALET LADES PARKETTGOLV OCH DE SPRÖJSADE FÖNSTREN SATTES IN. FOTO: J. MALMBERG.

TRAPPHUSET HAR ETT CEMENTMOSAIKGOLV SAMT ÄLDRE HALVFRANSKA Fyllningsdörrar till lägenheterna. FOTO: J. MALMBERG

Interiör

Invändigt präglas interiören av 1920-talets renovering. Framförallt trapphusen som byggdes med cementmosaikgolv med en svart fris längs väggarna. Mellan entréhallen och trapphallen finns pardörrar med fyra glasparter. Lägenhetsdörrarna är av varierande karaktär, både par- och enkeldörrar. Alla är fyllningsdörrar varav några med glasade fyllningar. Dörrfoder och socklar är profilerade och ledstången rund av trä. Lägenheterna har ursprungliga fot- och fönsterpaneler, fyrfyllningsdörrar med foder och parkettgolv från 1920-talet. Kök och wc är moderna från 2009-2010.

Gårdshuset

Gårdshuset är uppfört i två våningar. Sockeln är putsad i svart kulör och fasaderna är slätputsade.

Taket är lagt med plåt, det har en profilerad takfot och takkupor mot väster. Fönstren har en mittpost och två spröjsade bågar. I bottenvåningen finns tre parportar med fyllningar varav glas i de övre. Trapphusporten sitter i en välvd öppning med två dekorativa dörrblad med profilerade fyllningar och spröjsade fönster, sannolikt från 1920-talet. Överst ett välvt ovanfönster. Trapphuset har ett ursprungligt kalkstensgolv och kalkstenstrappa. Dörrarna är fyrfyllningsdörrar av trä. Mot vinden och källaren finns svartmålad järndörr.

I gårdshuset inryms bland annat bostäder och fastighetens tvättstuga. I tvättstugan var tidigare en boxningsklubb verksam. Spår efter boxarna finns på väggen i form av autografer sparade bakom en glaskiva.

I TVÄTTSTUGAN FINNS
BEVARADE SPÅR FRÅN TIDEN
DÅ BOXNINGSKLUBBEN
LINNÉA VERKADE I Huset.
FOTO: J. MALMBERG.

GEMENSAMT ANSVAR FÖR VÅR LEVANDE HISTORIA

Byggnader och miljöer med stort kulturhistoriskt värde berättar alltid något väsentligt. Det kan handla om stadsutveckling, samhällsförändringar, arkitektur, stilideal eller hantverksmetoder, men också om hur människor har bott och inrett sina hem eller om de skilda livsvillkoren för olika sociala skikt. Att fastigheterna byggts om och moderniserats under årens lopp är en del av historien.

Vi och våra hyresgäster är tillfälliga brukare i ett långvarigt historiskt skede. Vi har ett gemensamt ansvar för att aktivt och på ett varsamt vis bevara de värdefulla miljöerna till framtida generationer. Varsamhet kan bland annat innebära att behålla äldre planlösningar och att vara rädd om inredningsdetaljer som paneler, dörrar, lister och kakelugnar. Anpassningar och förändringar kan ske, men utan att vi förvanskar oersättliga värden. Individuella bedömningar måste alltid göras från fall till fall. Vi ska inte glömma att stilar och behov skiftar över tiden. Det vi idag kan tycka vara otidsenligt kan av kom-

mande generationer upplevas positivt och värdefullt.

Att använda traditionella material som kalkputs eller oljefärg är också viktigt, liksom att utforma nya inredningsdetaljer så att de passar i miljön. Vid vanlig städning och rengöring måste vi ta hänsyn till att de material och ytskiktbehandlingsmaterial som finns i husen – till exempel trä, kalksten, stuck, oljefärg, limfärg och linoleum – är ömtåliga och kräver särskild försiktighet. Även innergårdar och trädgårdar har sina särskilda förutsättningar och ska skötas och utvecklas så att karaktären bevaras.

Stadsholmen har samlat sina riktlinjer för fastighetsunderhåll i broschyren ”Ett stockholmskt kulturarv – att förvalta borganhus och kåkar”. Alla hyresgäster har fått skriften, men den finns också på vår hemsida. Här finns också några konkreta råd om hur man som hyresgäst bäst vårdar de gamla husen och miljöerna. På Stockholms stadsmuseums hemsida finns allmän information om byggnadsvård, www.stadsmuseum.stockholm.se.